

DEL II

SVEN OLOV LINDHOLM (1903–1998)

Sven Olov Lindholm föddes den 8 februari 1903 i Jönköping men kom att växa upp i Mjölby där fadern var spannmålshandlare.²⁹⁴ Lindholm beskriver själv hemmet som präglad av nationalistiska värderingar. Inte minst gällde detta fadern, som hade traditionella högeråsikter och gärna ventilerade protyska sympatier under första världskriget. Moderns fosterlandskärlek hade däremot en mer socialkonservativ slagsida, med tonvikt på sociala reformer för mindre bemedlade. Jämte umgänget med barn från omgivande statarstugor gav det Lindholm en mer social förståelse av vad fosterlandskärlek innebar, enligt honom själv.²⁹⁵ Modern tycks dessutom ha haft ett fönster på glänt mot den ”stora” världen utanför både Mjölby, Sverige och Europa. Bland annat läste hon, och deltog i litterära samtal om, den indiske författaren och Nobelpristagaren Rabindranath Tagore. Enligt Lindholm betraktade omgivningen detta intresse för en avlägsen indisk frihetskämpe som ”griller”, men sammantaget bidrar det till att ge det nationella perspektivet kontur. Tagore, som skrev om nationalism också han, gjorde det utifrån ett tydligt subversivt perspektiv: kampen för ett självständigt Indien riktades uppåt, mot den brittiska kolonialmakten. Denna idé, att nationalism förutsätter en principiell antiimperialism, kom att bli ett återkommande tema också i Lindholms tänkande.²⁹⁶

Uppväxten genomsyrades alltså av nationalism. Samtidigt kan man redan i föräldrarnas hållning ana en spricka mellan en ”borgerlig” och en mera ”social” nationalism. Denna spännvidd mellan socialt och nationellt uttolkades i samtiden av flera politiska krafter. Christer Strahls forskning har redan nämnts.²⁹⁷ Stefan Arvidsson har i lik-

het med Strahl i den tidiga arbetarrörelsen identifierat ett märkbart romantiskt drag med blicken riktad bakåt, mot ett mytiskt tillstånd av ursprunglighet långt innan maskinerna slet sönder arbetarna och människorna levde i samklang med varandra och med naturen, ett tillstånd som potentiellt kunde återuppstå i en samhällelig pånyttfödelse.²⁹⁸ Vid sidan av socialister med ett nationellt idéinnehåll fanns också nationalister med ett socialt dito. Till dessa krafter i tiden hör bland annat den så kallade unghögern med statsvetaren Rudolf Kjellén som främsta namn – en svensk nationalsocialistisk inspirationskälla som lyfts fram redan av Wärenstam.²⁹⁹ Kjellén laborerade själv med hybridbegreppet ”nationalsocialism”, ett begrepp som i hans förståelse hade många av de komponenter som kom att bli synliga också i Lindholms politiska program. Det handlade om en socialism som ser förbi klasskrankor, parlamentarism och annat som delar folket, och istället bygger folkets makt på nationell grund. Samtidigt som Kjellén var en starkt profilerad konservativ debattör, kunde han alltså tala positivt om ”socialismen som idé” över partigränserna och om en solidaritet som inte inskränktes till enskilda personer eller klasser utan utsträcktes till hela folket.³⁰⁰ I sina tankar om staten som en organiskt framväxt livsform, beroende av sina geografiska och naturgivna förutsättningar, blickade dessutom även han bakåt mot ett historiskt tillstånd av ursprunglighet och renhet, liksom de romantiska socialisterna. I denna längtan fanns också en vurm för skog och mark, för fosterjorden i bokstavlig mening. En sådan naturromantisk, ibland mysticistisk, tolkning av nationalismens innehåll slog an också hos den unge Lindholm. ”Nationalkänslan”, skriver han, ”har alltid varit identisk med kärleken till Sveriges underbara natur”. Denna ”skogslängtan” fick han också utlopp för i det militära såväl som under de genom åren talrika propagandaturneéerna, alla organiserade enligt fältmässiga förhållanden.³⁰¹

Det första politiska ”inlägg” som Lindholm ofta återkommer till i sina efterlämnade handlingar är när han som tonåring kom i ordväxling med den socialistiska agitatorn Kata Dalström under ett möte i Folkets hus. Hennes retorik var utpräglad anti-nationell, och det var här åsikterna gick isär. Men hon talade också för ett starkt socialt uppbyggnadsarbete.³⁰² De hårda orden till trots menar Lindholm senare att

Bild 9. Sven Olov Lindholm som ung furir 1923. Okänd fotograf (bild duplicerad av Emre Olgun). Sven Olov Lindholms samling, Riksarkivet Marieberg.

han nog ändå tyckt att hon haft rätt i stora delar av vad hon sade. Björn Dalström, Katas son, kom under en period på 30-talet att jobba mycket nära Lindholm som propagandachef för NSAP/SSS. Dalström var en av dem som under kriget gick över från Lindholm till Flygs parti.³⁰³

Skolgången avslutades för Lindholms del med realexamen i Linköping 1920. Han tog senare samma år värvning genom att skriva in sig som volontär vid artilleriet, placerad vid regementet A9. Han skriver själv att han tyckte uniformen var föråldrad, däremot uppskattade han den trekantiga hatten som framstod som en symbol och förmedlande länk mellan Karl XII:s karoliner och honom själv.³⁰⁴ 1923 blev han furir, 1924–25 genomgick han underofficersskolan i Karlsborg, varifrån han

sedan kom tillbaka till positionsartilleriet vid A9 i Stockholm för att tjänstgöra som trupp utbildare och stallunderofficer.³⁰⁵ En stor del av hans tjänst kretsade kring att rida in unghästar i så kallad remontridning. Artilleriet var då fortfarande hästanspönt.

Lindholms första efterlämnade dagböcker härrör från denna tid, och är ganska enahanda läsning. Mest kretsar de kring vilka hästar han ryktat och ridit, korta berättelser interfolierade med ett och annat kärleksbekymmer, dans, fylla och kyrkobesök. På kvällarna övar han maskinskrivning om han inte läser Grimberg eller om Karl XII:s fälttåg. Men så den 30 maj 1926, en söndag efter högmässan i Oscarskyrkan, skriver han:

På e.m. voro ”fascisterna” ute med en bil på Storgatan. Jag satt med några kamrater på Kasärngården, o. vi gick ner o. pratade med dem, prenumererade på deras tidning ”Nationen”, beslöt mig för fortsatt kontakt. Det avgjorde min framtid!³⁰⁶

Den sista meningen ser ut att vara tillagd i efterhand. Sedan eskalerar det. Dagboken fylls av politiska möten med den tidiga svenska fascismens ledargestalter, inte minst Elof Eriksson och Konrad Hallgren, och runt midsommartid skriver Lindholm brev hem för att deklarera sin nya politiska hemvist.³⁰⁷